

שיעור ממורנו הגאון רבי יהודה קנר שליט"א שאלות בחו"מ בעניני הפסקת הלימודים בגלל נגיף 'הקורונה'

שאלה:א

גננת פרטית סיכמה עם ההורים שהחופשות בגן יהיו כמו זמני החופשות בבתי הספר, וכעת שיש בבתי ספר חופשה, הגננת ג"כ רוצה לעשות חופשה. טענו ההורים שהכונה היא דווקא לחופשות הרגילות בבתי הספר, אולם הגננת טוענת שהיות ויש הסכם, זה כולל גם חופשים לא צפויים. והשאלה עם מי הצדק?

תשובה:

א) איתא בב"מ פרק השואל דף ק"ב ע"א במשנה, המשכיר בית לחבירו לשנה נתעברה השנה נתעברה לשוכר. ופרש"י: נתעברה לשוכר - לא ירבה לו שכר חודש שהעיבור בכלל שנה. והנה עיבור השנה אינו דבר שקורה בכל שנה, ועכ"ז היות וסיכמו ביניהם שהשכירות היא לשנה זה כולל גם את העיבור.

ולכא' מוכח כטענת הגננת שהיות ויש הסכם זה כולל גם דברים שלא היו ידועים מראש.

ב) אמנם יש לדחות שדבר שאינו שכיח שאני. בגיטין דף עג עמוד א: ההוא גברא דזבין ארעא לחבריה, קביל עליה כל אונסא דמתיליד, לסוף אפיקו בה נהרא, אתא לקמיה דרבינא א"ל זיל שפי ליה דהא קבילת עלך כל אונסא דמתיליד. א"ל רב אחא בר תחליפא לרבינא אונסא דלא שכיח הוא. איגלגל מילתא ומטא לקמיה דרבא, אמר להו אונסא דלא שכיח הוא. ע"כ. הרי מבואר שאף שקיבל עליו התחייבות, לא כלול בכך התחייבות על דבר שלא שכיח.

וא"כ י"ל גם כאן שההסכם של הגננת לא כולל חופשה שכזאת שלא שכיחה מראש.

ועוד י"ל שההסכם כולל חופשות שבהן ביה"ס לא מעמיד את עצמו ללמד, אבל חופשה זו שביה"ס מעמיד את עצמו ללמד, אלא שיש אונס שא"א לבוא וללמוד בו, ע"ז לא היה סיכום ולכן הגננת לא יכולה לקחת חופשה. ובפרט שאין זה בגדר חופשה אלא הפסקת עבודה, שחופשה פירושו זמן שניתן על מנת לנוח מהעבודה, ואילו בנידו"ד זמנים אלו לא נועדו למנוחה, אלא יש בהם הפסקה של העבודה.

---

^א שאלה זו נשאלה בשעה שהלימודים הופסקו בבתי הספר והמשיכו בגני הילדים.

ג) והנפק"מ בין ב' הטעמים היא במקום שלפעמים אין שם לימודים מסיבות בטחוניות, שלהטעם הראשון גננת פרטית שסיכמה עם ההורים שהחופשות בגן יהיו כמו החופשות בבית הספר, כשאלין לימודים בביה"ס גם לא יהיה גן, אבל לפי הטעם השני תהיה חייבת להפעיל את הגן, דעל חופשות כאלו לא היה סיכום.

שאלה:

כעת שהגנים הפרטיים גם הפסיקו, האם ההורים צריכים לשלם לגננות על ימים אלו או לא?

תשובה:

בפרק המקבל דף ק"ה ע"ב במשנה: המקבל שדה מחבירו ואכלה חגב או נשדפה אם מכת מדינה היא מנכה לו מן חכורו אם אינה מכת מדינה אין מנכה לו מן חכורו. וכן בדף ק"ג ע"ב כתוב לענין השוכר שדה בית השלחין עם נהר וייבש הנהר שהמשכיר מנכה לשוכר מחכורו.

והנה, בסימן שכא' הביא הרמ"א מחלוקת המרדכי ומהר"ם פאדווה, במקרה שהיתה מכת מדינה ויכול השוכר לחזור מהשכירות ולהודיע שמכאן ואילך השכירות בטלה. שדעת המרדכי שהשוכר אינו רשאי לבטל את השכירות, אלא שינכו ממחיר השכירות עבור הזמן שהשתמשות פחותה בגלל מכת המדינה. ודעת מהר"ם פאדווה שהשוכר יכול לחזור בו ולבטל השכירות מכאן ולהבא, ואם לא ביטלה הרי זו מחילה, וישלם על המשך השכירות מחיר מלא. וכתב הרמ"א שהעיקר כדעת המרדכי.

והנה, המרדכי הביא ראייה לדבריו מדברי מהר"ם מרוטנבורג שכתב שאם שכרו מלמד, ובאמצע הזמן גזר המושל שלא ילמדו, הרי זו מכת מדינה, וישלם בעה"ב למלמד שכר מלא על המשך הזמן. ומוכח מזה שלא אומרים שיכול הוא לחזור בו, שלדעת מהר"ם פאדווה היה צריך להיות שבעה"ב חוזר בו מהמשך העבודה של המלמד ופטור משלם.

והנה, השוכר שדה והיתה מכת מדינה, מנכה השוכר ממחיר השכירות ומשלם למשכיר פחות, ואילו השוכר מלמד והיתה מכת מדינה, משלם בעה"ב למלמד מחיר מלא. וביאר הד"מ שההבדל הוא שקרקע בחזקת בעליה (המשכיר) עומדת, ולכן הנזק קרה ברשותו של המשכיר ומנכים לו מהשכר המגיע לו, לעומת זאת, השוכר חפץ או פועל, הרי החפץ השוכר עומד ברשותו של השוכר, והנזק שקרה הוא ברשותו. כך ביאר הד"מ, והביאו הסמ"ע.

אמנם הסמ"ע האריך לחלוק על דברי הרמ"א, ודעת הסמ"ע לפסוק כמהר"ם פאדווה שבדין חזרה קאי, היינו שיכול השוכר לחזור בו מהשכירות, ואם לא חזר משלם מחיר מלא. וכתב

לדחות את הראיה מדברי מהר"ם מרוטנבורג. וביאר דבריו, שבדר"כ בפועל שקרה אונס שלא היה ידוע מראש, אמרינן שיש ספק האם האונס קרה בגלל הפועל או בגלל בעה"ב, ולכן אין הפועל יכול להוציא כסף מבעה"ב, דהמוציא מחברו עליו הראיה. אבל כשהיתה מכת מדינה אמרינן שהאונס לא קרה בגלל אחד מהם, ולכן על שניהם להפסיד בשוה, ובעה"ב ישלם לפועל חצי משכרו (כך ביאר בלשון המהר"ם, שלא כרמ"א שלמד שמשלם למלמד מחיר מלא). וכתב הסמ"ע שלזה גם מסכים גם מהר"ם פאדווה, שבשכירות פועלים לא אומרים דין מכת מדינה אלא דין אונס שבכל שכירות פועלים, ובאונס כה"ג יחלקו ביניהם את ההפסד.

ובש"ך סק"א כתב שלא כסמ"ע, אלא שאף למהר"ם פאדווה ישלם למלמד מחיר מלא, יעוי"ש טעמו.

ובנידו"ד שאי אפשר להפעיל את גני הילדים, מחמת גזירה כללית, הרי זה כמכת מדינה. ולדעת הרמ"א שהכריע כמרדכי, ולמד בדעת מהר"ם שמשלמים למלמד מחיר מלא, ה"נ ישלמו לגננת/מטפלת מחיר מלא אף שאינה עובדת, וכן לש"ך בדעת מהר"ם פאדווה. אבל לדעת הסמ"ע שהכריע כמהר"ם פאדווה, ישלמו למטפלת חצי מהסכום אותו היו אמורים לשלם, אף שהגזירה היא כללית.

ובנתי"מ סימן שכ"א כתב שהעיקר כדעת הרמ"א שפסק כמרדכי. ובסימן שלד' סק"א כתב שהרמ"א לא פסק כדעת מהר"ם במה שכתב שמלמד במכת מדינה ישלמו לו מחיר מלא, אלא שלדעת רמ"א לא ישלם על המשך השכירות כלום. אמנם החת"ס בשו"ת חו"מ סימן קס"א הביא דברי הנתי"מ וכתב על דבריו: והסברא רחוקה מן הדעת, ועוד לא קיי"ל הכי וכו' יעוי"ש. ודעתו לדינא כמהר"ם פאדווה, וכתב לבאר דברי מהר"ם שבמרדכי באופן אחר, שלגבי מלמד מתיחסים לשכירות כל השנה כדבר אחד, הואיל ותחילת הלמוד עם התנוק היא קשה ורק לאחר זמן מתרגל אליו, וכן באמצע השנה קשה למצוא עבודת מלמדות אחרת, לכן לא אמרינן שיכול בעה"ב לחזור בו באמצע השנה, אלא מנכה לו משכרו. עכ"ד. וסברות אלו שייכות גם במטפלת וגננת. ולפי דבריו נראה שישלם למטפלת באופן חלקי.

וב"ספר הזכרון להחתם סופר" עמוד נ"א כתב על מה שהיה בזמנו מלחמה וכתוצאה מזה לא יכלו המלמדים ללמד, ונשאלה השאלה האם חייבים לשלם להם שכר על זמן זה. והשיב החת"ס שזה דין מכת מדינה, והוא עצמו שילם שכר מלא למלמדים, אבל לאחרים אמר לעשות פשרה ולשלם חצי. וכתב: והואיל ומסברא נראה דמזל שניהם גרם, ע"כ עשיתי פשר מרצון שניהם וחפצם שיהיה ההפסד על שניהם. עכ"ל.

ורבינו ניסים קרליץ זצ"ל הורה במלחמת המפרץ כשלא שלחו את הילדים לגנים, שישלמו מחצה.

ועל כן נראה שה"ה כאן שישלמו לגננת חצי מהכסף.

אנו מצרפים מכתב מהגר"י קנר בענין גננות ומטפלות שהפסיקו לעבוד בגלל נגיף הקורונה. נכתב בהתיעצות עם הגר"י סילמן והאבדי"ם במודיעין עילית.

הנחיות בענין גני ילדים פרטיים ומטפלות

א. בנסיבות הקיימות שיש חשש להתפשטות מגיפה, יש לקיים את הנחיות הרשויות בנוגע לתפעול הגנים והמשפחתונים, גם הפרטיים.

ב. גנים ומשפחתונים שלא יפעלו עיקב ההנחיות, על ההורים לשלם עבור ימי ההשבתה רק מחצית מהסכום.

הסבר: דעת הרמ"א חו"מ סימן שכ"א ס"א שמלמד שהפסיק ללמד בגלל מכת מדינה, משלמים לו תשלום מלא. וכ"נ דעת הש"ך. ובסמ"ע כתב שיחלקו בהפסד, היינו שישלם רק חצי. וכן דעת החת"ס שישלם תשלום חלקי, ולדבריהם כן הוא מעיקר הדין (ולא בתור פשרה). אמנם לדעת הנתיב"מ (סימן שלד') פטור מלשלם. והחת"ס (חו"מ סימן קס"א) דחה את ביאורו, וגם לדבריו יש לשלם חלקית מדינא. וכתבו בשם החת"ס (ספר הזכרון לחת"ס) שהורה במקרה דומה לשלם חצי, מדין פשרה, בהסכמת שני הצדדים. ומרן הגר"נ קרליץ הורה בזמן מלחמת המפרץ שישלמו חצי מהסכום.

ג. אם שלמו מראש (כגון המשלמים מתחילת החודש), על הגננת/מטפלת צריכה להחזיר 25% מהסכום.

הסבר: ע"פ המבואר בש"ך סימן שלד' סוף סק"ב. אך כתב הש"ך שיש לנכות כפועל בטל. וא"כ יש להשיב רבע מהתשלום (חצי מגיע למטפלת מדין מכת מדינה, ומהחצי השני יש לשלם רק מחצית).

ד. עבור ימי החופש בחודש ניסן ישלמו ההורים תשלום מלא.

ה. נתינה של צ'קים מראש אינה נחשבת לתשלום מראש, כל עוד לא הופקד הצ'ק בבנק. הסבר: תשלום מראש הוא רק אם שלמו כסף, וצ'ק אינו כסף. ואף אם הצ'ק מזומן, כל שלא הופקד בבנק אינו נחשב לתשלום כסף. לענין זה, דוקא אם הופקד לפני שהגיע האונס. גם אם העבירו את הצ'ק לידי אדם שלישי, והוא לא הפקידו קודם האונס, אינו נחשב לתשלום.

ו. אם הגננת תקבל תשלום/פיצוי/דמי אבטלה וכדומה, מטעם הרשויות, יופחת סכום זה מהתשלום שעל ההורים לשלם.

ז. בעלת משפחתון שבחופש, ולקחה ממלאת מקום, על זמן שהמשפחתון לא יעבוד, חייבת בתשלום למ"מ בהתאם למה שהיא תקבל מההורים והתמ"ת. הסבר: מסתבר שההתחייבות שלה למ"מ היא כפי מה שהיא תקבל, ועל כן יש לעשות כן לקולא ולחומרא.